

Võimalused ESA-ga

Mida pakub Euroopa Kosmoseagentuur ettevõtjale

Eesti saamine Euroopa Kosmoseagentuuri täisliikmeks 2015. aastal on tehnoloogiaäris tegutsevate Eesti ettevõtete jaoks uus suur ärivõimalus.

Euroopa Kosmoseagentuuris (ESA) kehtib nimelt unikaalne põhimõte, et lõviosa liikmesriigi liikmemaksust tuleb selle riigi ettevõtetele kosmoseagentuuri tellimustena tagasi. Eesti puhul siis 90% meie liikmemaksust, ca 1 miljon eurot aastas.

Seda ei ole võrreldes suurte kosmoseriikidega just palju, kuid kosmosetehnoloogia puhul tuleb mängu nn kordistav efekt. Analüüsid näitavad, et otsene kosmosetellimus loob kuni neli korda suuremas mahus sellega kaasnevat käivet. Miks? Sest esiteks tõstab see firma konkurentsivõimet turul, suurendades usaldusväarsust. Teiseks on võimalik kosmosetehnoloogiat kasutada ka maapealsetes rakendustes. Hea näide on meie põhjanaabrite ettevõtte Space Systems Finland OY, mis arendab missioonikriitilist tarkvara. Nad on osalenud Euroopa Kosmoseagentuuri hangetel juba 20 aastat. Kosmosetellimused moodustavad ettevõtte kogukäibest vaid 1/3. Nad kasutavad oma kosmosevaldkonna pädevust ja oskusi ka mujal, näiteks tuumaelektriijaamade juhtimistarkvara loomisel.

ESA hanked käivad läbi vastavate programmide.

Eesti ettevõtted saavad täisliikmena kandideerida kõigis ESA põhiprogrammides ning vabatahtlikes programmides. Eesti panustab esialgu kahte programmi – tehnoloogia arendamise -[GSTP](#) (General Support Technology Programme) ja Maa kaugseire valdkonda - [EOEP](#) (Earth Observation Envelope Programme). Eeskätt just tehnoloogia arendamine on väga lai valdkond, mis annab võimaluse kosmoseärisse siseneda paljudel Eesti ettevõtetel.

Tuleb ära märkida, et kosmose valdkonnas on satelliitide valmistamine ja nende üleslennutamise vaid osa ärist. Teise poole ärist moodustavad missioonid, mida nende aparaatide abil ellu viiakse. Aparaadid vaatlevad tähti, möödavad gravitatsiooni jne, samuti jälgitakse nende seadmete abil Maad. Satelliitide abil pakutakse kommunikatsiooni- ja navigeerimisteenuseid. Ka kosmoseturism, maavarade kaevandamine ja kaubavedu kosmosesse, mida praegu alles kavandatakse, kuulub kosmoseäri valdkonda.

Mis teeb Euroopa Kosmoseagentuuri hanked Eesti ettevõtete jaoks eriti atraktiivseks, on see, et need hanked kujutavad endast n-ö institutsionaalset eksporti. Selline eksport on ühe Eesti-suguse riigi ettevõtete jaoks, kus, kui üksikud erandid välja arvata, tehakse kosmoseäris alles esimesi samme, konkureerimise palju lihtsamaks kui täielikult vabal turul.

Euroopa Kosmoseagentuurist tulevad eeskätt just kõrgtehnoloogilised tellimused, mida Eesti targa majanduse arendamiseks nii väga vajame. ESA tellimused on ettevalmistav etapp, see on justkui treeninglaager vabal kosmose- ja

aeronautikaturul tegutsemiseks. Tänu sellele saavad Eesti ettevõtted luua kontaktid ja omandada vajalikud oskused, et konkureerida edaspidi juba allhankijana suurte tegijate juures, nagu on näiteks satelliidisüsteemide looja Thales või kanderakette ehitav Airbus Defence and Space.

Ettevõtete jaoks, kes soovivad Euroopa Kosmoseagentuuri hangetel osaleda, on loodud vastav portaal *Industry Portal* (http://www.esa.int/About_Us/Business_with_ESA), kus on põhjalikult ära seletatud, kuidas alustada. Eesti jaoks on oluline veel see, et Euroopa Kosmoseagentuur julgustab hangetel osalema ka väike- ja keskmisi ettevõtteid (kuni 250 töötajat). ESA soovib oma ettevõtte registreerida ka väike- ja keskmiste ettevõtete andmebaasis (<http://smed.esa.int/index2.php>).

Peamiselt avaldab ESA pakkumiskutseid EMITS süsteemi kaudu. Seal on olemas täielik nimekiri avatud pakkumistest (*Open Invitations To Tender - ITT*). Selleks, et pakkumiste täisdokumentatsiooni näha, tuleb teha läbi registreerimisprotsess, muu hulgas täita küsimustik.

Kuidas kõike täpsemalt teha, muu hulgas ka, kuidas koostada konkurentsivõimelist pakkumist, selleks on Industry Portal'is põhjalikud selgitused.

Täiendavad programmid

Lisaks põhiprogrammides osalemisele on liikmesriikide ettevõttele võimalus kandideerida ESA Venture Capital Fundi rahastatavatele projektidele ning osa saada tehnoloogia siirde ja idufirmade inkubatsiooni programmist (loe: http://www.esa.int/Our_Activities/Space_Engineering_Technology/TTP2/Technology_Transfer_Process)

Üks uus suund ESA liikmesriikide vabatahtlike programmide seas on ka väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete inkubeerimine. Selleks on loodud kosmose idufirmade inkubatsioonikeskused üle Euroopa. November 2017 avati [ESA BIC inkubaator](#) ka Eestis.

Ühtlasi tasub Eesti ettevõttele jälgida ka Euroopa meteoroloogiasatelliitide organisatsiooni EUMETSATi pakkumisi, enne seda tuleb end EUMITS hankekeskkonnas kasutajaks registreerida (<https://eumits.eumetsat.int/index.jsf>).

Ning lõpetuseks – igal Eesti kodanikul on nüüd võimalus Euroopa Kosmoseagentuuri ja selle allasutustesse tööle kandideerida, sama kehtib ka EUMETSATi organisatsiooni kohta.